

10 VRAGEN AAN...

FRANK BLOEM

‘Geur is een obsessie voor mij’

Geurontwerper Frank Bloem creëert parfums en geurkunstwerken. Van lekker tot vies, hij is gefascineerd door het hele geurspectrum. Zijn parfums vertellen allemaal een verhaal. “Wat maakt een geur dat hij zo ruikt en wat heb ik nodig om die geur te maken?”

Frank woont op de bovenverdieping van zijn ouderlijk huis op de Raamsingel in het centrum van Haarlem. Het ruikt er aangenaam. “Ik neem allerlei geuren mee uit mijn atelier in Amsterdam, die blijven aan me hangen.” Frank heeft recent een eau de toilette op basis van koemest ontwikkeld. Voor het Fries Museum creëerde hij een geurrondleiding. Een van de geuren was een tinctuur van koemest. “Dat bleek zo lekker te ruiken dat ik besloot het als basis te nemen voor een parfum. De geur doet denken aan onbewerkt ambergrijs. Koemest is natuurlijk totaal iets anders dan gier, dat stinkt enorm.” Fleur de Vache komt in september uit. De parfumeur studeerde aan de Rietveld Academie en werkte als beeldend kunstenaar tot 2014. In dat jaar gebruikte hij geur als onderdeel van een kunstinstallatie. Hij werd er gelijk door gegrepen. “Ik besloot me volledig op geur te richten. Gelukkig bleek er ook in de kunst veel interesse voor te zijn. Steeds meer musea hebben geurkunstwerken in hun tentoonstellingen. Geur werd mijn obsessie en is dat nog steeds.” Frank gebruikt dezelfde techniek en materialen als een parfumeur, maar hij noemt zich liever geurkunstenaar. “Ik ken de regels, daar ik wijk er juist graag van af. Dat is boeiender dan puur een lekker geurtje maken. Mijn parfums zijn ook lekker, alleen interessanter doordat ze ook een verhaal vertellen of bij een kunstproject horen.”

Je ontwikkelde voor de Ambassade van de Noordzee het parfum Zeelucht

“Ik onderzocht op uitnodiging van die organisatie de geuren van de Noordzee wat resulteerde in het geurkunstwerk Zeelucht. Als je een geur opspuit, ruikt het een uur later anders. Een

‘Geur is verbonden aan herinneringen en ervaringen’

Was je als kind al geïnteresseerd in geur?

“Ik was niet specifiek met geur bezig. Sommige geuren vielen mij wel meer op dan andere mensen, maar ik was me daar niet echt van bewust. Ik heb wel sterke geurherinneringen. In mijn atelier gebruik ik veel losse geurstoffen, regelmatig komt er een geur voorbij die ik herken van vroeger. Wat rook ook al weer zo? Even later herinner ik me dat bepaalde snoepjes zo roken of mijn stripboeken.”

Is jouw reukzintuig beter ontwikkeld dan bij de gemiddelde mens?

“Ik denk het niet. Volgens mij kan iedereen zijn reuk trainen door veel te ruiken en onderzoek te doen naar geur. Als je geurstoffen los ruikt, leer je ze kennen. Het belangrijkste is geur goed te kunnen onderscheiden. Een zeer sensitieve neus is zelfs onhandig in mijn vak. We werken met heftige stoffen. Sommige parfumeurs raken langzamerhand overgevoelig voor bepaalde geurstoffen en willen daar niet meer mee werken.”

Wat fascineert je zo aan geur?

“Ik ben nieuwsgierig naar welke stoffen in een bepaalde geur zitten. Wat maakt een geur dat hij zo ruikt en wat heb ik nodig om die geur te maken? Het is natuurlijk iets raars, zeelucht creëren in je atelier zonder de zee in dezelfde ruimte. Als ik werk ben ik heel gefocust. Ik probeer te snappen wat ik ruik. Daarbij gebruik ik naast mijn neus ook andere sensaties. Op een gegeven moment werkt mijn neus niet meer als ik zo intensief bezig ben. Geurstoffen neem ik ook waar in de holtes van mijn hoofd of in mijn mond. Het is een zoektocht met mijn eigen lichaam als instrument wat leidt tot verrassende ontdekkingen.”

Zijn er geuren die je vies vindt?

“Nee, ik vind geur niet per se vies, ik ervaar ze anders dan de meeste mensen. Sommige geuren kan ik appreciëren omdat ik er onderzoek naar doe. Het hangt ervan af of ik aan het werk ben. Als ik bij mij thuis een dode muis ruik, dan vind ik het ook vreselijk stinken. In mijn hoofd poept wel gelijk de vraag op wat dit eigenlijk voor geur is en waar ik het kan categoriseren. Ik ben altijd nieuwsgierig. Stel dat iemand mij later vraagt een dode muizengeur te maken, dan heb ik al een idee wat ik daarvoor kan gebruiken aan geurstoffen. Een dode rat bijvoorbeeld ruikt naar het bakelieten handvat van zo'n ouderwets steelpannetje als het op een te hoog vuur staat. Een specifieke geur, maar niet echt vies. Gek genoeg vind ik mijn eigen parfums op een gegeven moment wel stinken, onverdraaglijk bijna. Na de productiefase van een geur heb ik een overdosis van het parfum geroken en vind ik het niet meer lekker. Na langere tijd kan ik er weer van genieten.”

Waarom is geur zo belangrijk voor de mens?

“Geur helpt om verbanden te leggen. In onze hersenen is geur verbonden aan herinneringen en ervaringen. Je ruikt de seizoenen buiten, de grachten, het bos, dat gebeurt meestal onbewust. Geur is gekoppeld aan hoe je je voelt op dat moment. De zomer beleven de meeste mensen als prettig, dat gevoel wordt opgewekt als het zomers ruikt. Geur zorgt voor het ervaren van je omgeving. Het heeft ook andere functies. Parfum draag je niet alleen voor anderen, maar ook voor jezelf. Je kan het gebruiken om je eigen emoties te sturen bijvoorbeeld. Als je op het werk met de vuist op tafel moet slaan, helpt het

‘Van parfum tot stank, het boeit me’

om die dag een ander parfum te dragen dan wanneer je wil relaxen op de bank. Aangezien geur zo sterk verbonden is aan herinneringen en ervaringen kan je die ook weer oproepen met geur. Als je na een lange periode weer een bepaald parfum ruikt, denk je gelijk terug aan de situatie waarin je toen verkeerde of aan de partner die je toen had.”

Wat als je geen reukzintuig meer hebt?

“Reuk is erg belangrijk. Als dat wegvault ben je eigenlijk onhand. Je kunt niet meer terugvallen op wat je onbewust oppikt. Geur geeft context aan situaties en laat je handelen. Als je reuk er niet meer is vallen bepaalde routinematige handelingen weg. Geur is een handvat in het dagelijks leven. Het geeft richting, biedt herkenning en vertrouwen. Als je terugkomt van vakantie ruikt je duidelijk hoe je eigen huis ruikt. Heerlijk denk ik dan, mijn eigen huis. Na een paar weken afwezigheid zijn er geen lichaamsgeuren meer te ruiken, maar puur de woning en de spullen die erin staan. Sommige mensen vinden het muf ruiken en gooien gelijk alle ramen en deuren open. Zonder reuk moet je ook de geur van je partner, kind of huisdier missen.”

Zitten er ook praktische nadelen aan?

“Bij brand word je niet gewaarschuwd door

de brandgeur. Je ruikt het niet, maar dit is wel een extreem voorbeeld. Even checken of de etenswaren in de koelkast nog goed zijn, gaat ook niet. Je pikt onbewust zoveel op met je neus, bijvoorbeeld of het gas nog aanstaat. Mensen die niet kunnen ruiken proeven ook veel minder of helemaal niet zelfs. Dat is een groot nadeel bij de beleving van voedsel natuurlijk. Geur is onderdeel van het proeven. Van binnenuit komt de geur van het eten via het uitademen op je reukzintuig in je neus terecht. Als je niets ruikt gaat je smaak voor een groot deel verloren, heel jammer. Geur is echt essentieel in ons leven.*”

Meer weten over geur?

Franks boek ‘Geur: De vergeten sensatie’ is te verkrijgen bij bol.com of kijk op zijn website www.thesnifferoo.com

interessant gegeven om mee te werken. Bij Zeelucht krijg je eerst een frisse sensatie, een gevoel van buitenzijn. Dan volgt een dennenachtige geur. In Nederland kom je als je naar het strand gaat meestal door een gebied met dennenbomen. Het is een ruig parfum. Je ruikt geen zomer, maar een dag in de herfst. Daarna komen grasachtige geuren van de duinen naar voren, een rokerige geur van de hoogovens en een beetje diesel van de scheepvaart. Het eindigt bij hoe je huid ruikt na een dagje strand. Ik vind het fascinerend om zo stap voor stap een geur te ontwerpen. Er zit ook een vleugje paardenpoep in, een geurstof die in een andere context vies zou zijn.”

Er zitten in parfums vaker vieze geurstoffen, waarom is dat?

“Die stoffen zijn nodig om een geur realistisch te laten zijn. Anders ruikt het parfum onecht en te chemisch. Het wordt in zulke kleine hoeveelheden gebruikt, dat je het niet opmerkt. Neem bijvoorbeeld de geurstof van de civetkat. Die is echt vies, een soort kattenbakgeur. Als je daar doorheen ruikt, ontdek je een olieachtige zware rozengeur. Met deze geurstof krijgt het parfum een extra boost. Het ambergrijs uit de walvis wordt ook gebruikt. Niet heel onsmakelijk, het ruikt een beetje naar koeienstal. Het muskushertje is helaas bijna uitgestorven door de intensieve jacht. Muskusgeur is verwant aan onze eigen lichaamsgeur. Dierlijke geurstoffen worden inmiddels minder gebruikt, er zijn synthetische varianten van.”

Wat is de functie van muskus in parfum?

“In de historie werd muskus gezien als een afrodisiacum. Mensen vonden het lustopwekkend. Waarschijnlijk ook omdat we de geur associëren met een prettige huidgeur. De meeste mensen beoordelen een geur als lekker of vies. Dat is een te simpele benadering, vies kan namelijk ook lekker zijn. Denk aan bijvoorbeeld de geurstof boterzuur. Als het van zweetvoeten komt dan vinden we het stinken. Komt het van Parmezaanse kaas dan vinden we het lekker, terwijl het dezelfde geurstof is. Lekker of vies hangt af van de context waarin de geur wordt waargenomen en de associatie die we ermee hebben. Het ruiken gaat samen met andere zintuigen. Van belang is welke informatie je nog meer krijgt bij de geur. We vinden lijkengeur allemaal walgelijk. De geurstof die het meest vrijkomt uit het lijk is cadaverine. Als je het uit een flesje ruikt, dan is dat helemaal niet zo vies.”